

sosy@ grafik 7

sosyal bilgiler

SOSYAL grafik 7

YAZAR

Erkan İsanmaz - Şeyhmus YÜCE
Yavuz YILDIZ - Murat SAAT
Berkay TÜRKAŁ

KARİKATÜR ve ÇİZİM

Berkay TÜRKAŁ

GÖRSEL YÖNETMEN

İhsan SONDOĞAN

GRAFİK-TASARIM

Nurcan KOCAMAN - Ümit Murat ŞEN

BASIM YERİ

İhlas Gazetecilik A.Ş. (0212 454 30 00)

ÖNSÖZ

Henüz öğretmen olarak mesleğime başlamadan bir ideal belirlemiştim: “Eğlenme ve öğrenme iç içe olmalı.” Akademik çalışmalarımı ve araştırmalarımı bu yönde ilerlettim. Hayalim öyle bir kitap çıkarmaktı ki bu kitabı okuyan öğrenciler eğlenerek ve sıkılmadan sosyal bilgiler dersini öğrenebilmeliydi.

İşte bu idealim, Arı Yayıncılık'ın sosyal bilgiler zümresinin değerli ekibi olan Erkan İsanmaz, Şeyhmus Yüce, Yavuz Yıldız ve Murat Saat'in tecrübesi ile birleşti ve böylece SosyoGrafik serüvenimiz başladı.

SosyoGrafik'i oluştururken içerikteki çizgi, renk, yazı gibi unsurların seçimleri akademik çalışmalar ışığında belirlendi. Görselleştirme, örnekler ve ifadeler ise biz öğretmenlerin mesleki tecrübeleriyle temellendirildi. SosyoGrafik'i oluştururken aşağıdaki ölçütleri göz önüne aldık:

- İlk bakışta konunun kavranabilmesi
- Konunun özünü açık bir şekilde anlatabilmesi
- Bilgileri hatırlamada kolaylaştırıcı olması
- Öğrencinin not alabileceği boşluklar içermesi
- Kafa karıştırıcı çizgi ve renklere yer verilmemesi
- Öğrencilerin de çalışmaları sırasında çizebilecekleri basitlikte çizimler olması

Uzun ve titiz bir çalışmanın ardından elinizde tuttuğunuz bu eseri sizlerle tanıştırmış olmaktan büyük onur ve mutluluk duyuyoruz. Dileğimiz, bizlerin bu eseri hazırlarken aldığı keyfi siz kıymetli meslektaşlarımızın ve öğrencilerimizin de yaşaması. SosyoGrafik aynı zamanda yazılı sınavlar, merkezi sınavlar vb. diğer tüm sınavlarda da eğlenerek okuyacağınız ve kavrayacağınız bir eser.

Çizgilerle eğlenip çizgilerle öğrenmeniz dileğiyle.

İyi dersler/iyi eğlenceler.

Berkay TÜRKAL

Erkan İSANMAZ, Şeyhmus YÜCE, Yavuz YILDIZ, Murat SAAT

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE - Birey ve Toplum

İnsandan İnsana Giden Yol	6
İletişimin Gücü	8
Hızlı İletişim Güçlü Toplum	9
İletişim Özgürlüğü	11

2. ÜNİTE - Kültür ve Miras

Beylikten Cihan Devletine	14
İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın	25
Avrupa'da Uyanış	30
Değişen Dünyada Değişen Osmanlı	37
Osmanlı'dan Kalan Mirasımız	41

3. ÜNİTE - İnsanlar, Yerler ve Çevreler

Nereye Yerleşelim?	44
Tablo ve Grafiklerle Ülkemiz	46
Doğduğun Yer mi, Doyduğun Yer mi?	51
Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğüm Var	55

4. ÜNİTE - Bilim, Teknoloji ve Toplum

Kil Tabletlerden Akıllı Tabletlere	58
Bilimin Öncüleri	60
Her Yenilik Geleceğimize Bir Katkıdır	63
Özgür Düşüncenin Bilime Katkısı	65

5. ÜNİTE - Üretim, Dağıtım ve Tüketim

Topraktan Üretir, Toprağı Yönetiriz	70
Üretim Teknolojisi Hayatımızı Etkiliyor	72
Vakıf Demek, Medeniyet Demek	73
İşinin Ehli İnsan Yetiştirmek	76
Geleceğin Senin Ellerinde	78
Dijital Teknoloji Çağındayız	80

6. ÜNİTE - Etkin Vatandaşlık

Demokrasi Serüveni	82
Atatürk'ten Milletimize Armağan	86
Cumhuriyetimi Seviyorum	89
Hakimiyet Milletindir!	91

7. ÜNİTE - Küresel Bağlantılar

Türkiye'de ve Dünyada Barış	94
Ekonomiye Yön Veren Kuruluşlar	97
İnsanları Nasıl Tanıyoruz?	98
Küresel Sorunlara Çözüm Üretiyorum	99

SOSYAL GRAFİK 7. SINIF

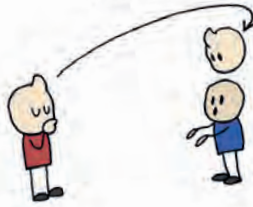
1. ÜNİTE

Birey ve Toplum

İletişim

Empati

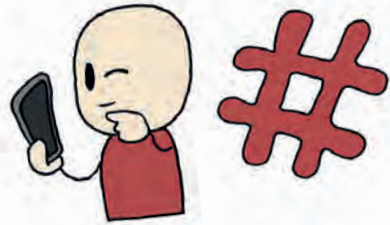
Olumlu İletişim

Kitle İletişim Aracı,
Medya, Genel Ağ

Medya Okuryazarlığı,
Sosyal Medya

İletişimde Hak ve Sorumluluk

Doğru Haber Alma, Sansür

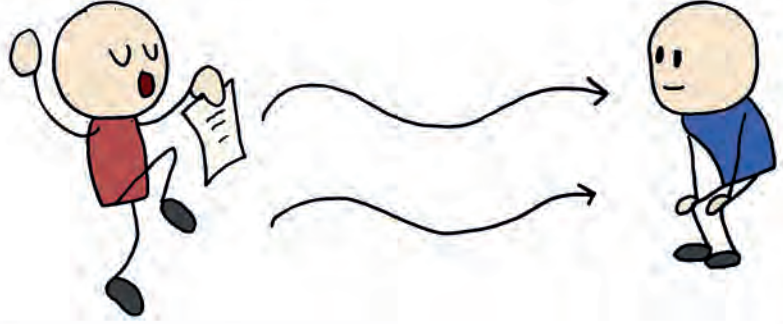
çizgilerle eğlen, çizgilerle öğren!

İletişim

İletişim:

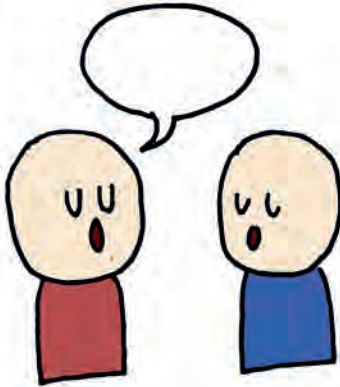
Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılmasıdır.

İletişim Yolları

Sözlü İletişim:

Karşılıklı konuşma.

Yazılı İletişim:

Yazılı olarak sağlanır.
Mektup, gazete, dergi
ve e-kitaplardaki yazılar
ya da işaretlerdir.

Sözsüz İletişim/Beden Dili İletişimi:

Jest, mimik ve çeşitli hareketlerle sağlanır.

Beden Dili

İletişim sırasında yüz, el ve kollarımız duruma göre çeşitli şekiller alır. Bu hareketlere jest ve mimik denir.

Jest:

İletişim sırasında genellikle el, kol ya da baş ile yapılan hareketlerdir.

Mimik:

İletişim sırasında yüzde beliren hareketlerdir.

İnsandan İnsana Giden Yol

Olumlu İletişim

Olumlu iletişim için etkili konuşma, etkili dinleme ve empati kurabilme çok önemlidir.

Olumlu İletişim			
Dikkatini karşıdaki kişiye ver.	Karşıdaki kişinin fikirlerine saygı duy.	İfadelerin net olsun.	Akıcı bir dil kullan.
Beden dilini etkili kullan.	Ben dili kullan.	Ön yargılı olma.	Empati kur.

İyi Bir Konuşmacıda Olması Gereken Özellikler

Göz teması kur.	Ses tonunu iyi ayarla.
Beden dili kullan.	Konuşma süresini iyi ayarla.
Açık ve anlaşılır ol.	Konuya hakim ol.

İyi Bir Dinleyicide Olması Gereken Özellikler

Konuşmacıyla göz teması kur.	Konuşmacının sözünü kesme.
Konuşmacının beden dilini dikkatli izle.	Son sözü söylemeye çabalamama.
Dikkatini konuşana ver.	Dinlerken vereceğin cevabı düşünme.

İletişimi Zorlaştıran Bazı Davranışlar

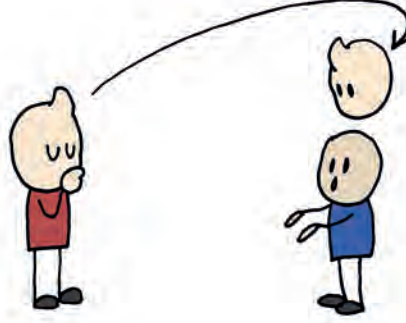
Sen dili kullanmak	Konuyu değiştirmek	Gereksiz soru sormak	Alakasız soru sormak
Öğüt vermek	Emir vermek	Hakaret etmek	Umursamaz davranmak

Empati, Sen Dili, Ben Dili

Empati:

Kişinin kendisini başka bir kişinin yerine koyarak nesnel gerçeklikten kopmadan o kişinin duygularını, isteklerini ve düşüncelerini anlayabilmesidir.

Ben Dili

Diyaloglarımızda ne düşündüğümüzü ve ne hissettiğimizi birinci tekil kişi ağzından aktaran konuşma şeklidir.

Sağlıklı bir iletişim gerçekleşir.

İletişimi kuvvetlendirir.

Doğabilecek anlaşmazlıkları en aza indirir.

Karşıdaki kişiyi suçluluk duygusuna yöneltmez.

Karşıdaki kişiyi savunmaya yöneltmez.

- Kolumun çekiştirilmesinden hoşlanmıyorum.
- Pencerenin açık kalması üşümeme sebep oluyor.
- Sözümün kesilmesinden hoşlanmıyorum.
- Beni anlamadığını düşünüp çok üzülüyorum.

Sen Dili

Karşıdaki kişiyi suçlayan konuşma şeklidir. Cümleler sürekli ikinci şahsa göre çekimlenmiştir.

İletişimi bozar.

Karşı tarafın iletişimi sonlandırmasına neden olabilir.

Anlaşmazlıkları tetikler.

Karşı tarafın kendisini suçlu hissetmesine sebep olur.

Karşıdaki kişi, kendini savunmaya geçer.

- Kolumu çekiştirme.
- Pencereyi kapatsana, üşüdüm burada.
- Hep sözümü kesiyorsun.
- Beni anlamıyorsun.

Hızlı İletişim, Güçlü Toplum

Kitle İletişim Aracı – Medya – Genel Ağ

Kitle İletişim Aracı

Haber, bilgi, eğitmek, eğlendirmek gibi amaçlarla belirli bir kitleye belirli aralıklarla ya da sürekli olarak ulaşan araçlardır.

Gazete, dergi, radyo, televizyon, sinema gibi kitlelere ulaşan ve iletişimi sağlayan araçlardır.

Ülkemizde
En yaygın kitle iletişim aracı: Televizyon

En hızlı kitle iletişim aracı: Genel ağ

Medya

Radyo, televizyon, gazete, dergi gibi basın yayın organlarının tamamı.

Medyanın Etkileri

Olumlu Etkileri

Haberler hızlı biçimde yayılır.

Toplumsal meseleler daha hızlı yayılır.

Bilginin hızlı ve geniş kitlelere yayılmasını sağlar.

Ticaret sektörünü olumlu etkiler.

Kültürel değerler aktarılır.

Kamuoyu oluşumunu hızlandırır.

Küreselleşme artar.

Eğlence sektörünü olumlu etkiler.

Olumsuz Etkileri

Yanlış bilgi hızlı yayılabilir.

Toplumsal karışıklıklara neden olabilir.

Aşırı kullanımı bağımlılık yapabilir.

Olumsuz içerikler yer alabilir.

Tarafli bilgi hızlı yayılabilir.

Kültürel değerlerin arka plana atılmasına neden olabilir.

Bağımlılık nedeniyle sosyal ilişkiler olumsuz etkilenir.

Fazla kullanımı fiziksel ve ruhsal problemlere yol açabilir.

Medya Okuryazarlığı – Sosyal Medya

Medya Okuryazarlığı:

Görsel, işitsel ve basılı kaynakların mesajlarına ulaşma, bunları çözümüleme, değerlendirme ve iletme yeteneği.

Farklı kaynaklardan gelen bilginin doğruluğunu değerlendirmek

Medyayı etkili bir biçimde kullanmak

Medyanın birey ve toplum üzerindeki etkisini bilmek

Medya kanallarıyla etkili iletişim kurmak

Siber Güvenlik:

Genel ağ ortamındaki işlerin güvenliği ve gizliliğinin korunmasını amaçlamaktadır.

Kişisel bilgilerini paylaşma.

Gizliliğe dikkat et, profilin kapalı olsun.

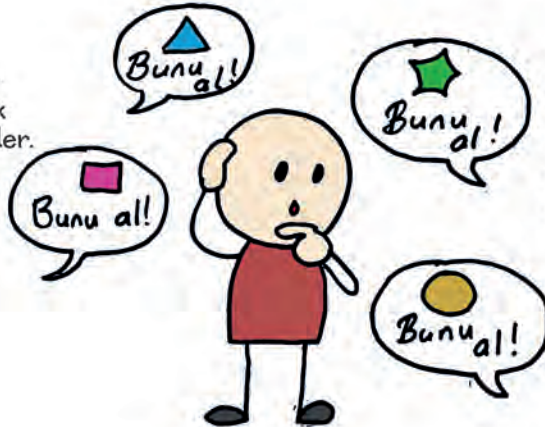

Kötü amaçlı kullanılabilecek görseller ya da videolar yükleme.

Sosyal Medya:

Kişilerin diğer kullanıcılar ile çeşitli yollar kullanarak iletişim kurmalarını hedefler. Ancak bu iletişim sırasında reklam faaliyetlerine de maruz kalınmaktadır.

Hashtag (Başlık Etiket):

Paylaşımındaki anahtar kelimeleri veya yazının ilgili olduğu konuları ortaya koyar. Anahtar kelime gibidir.

İletişim Özgürlüğü

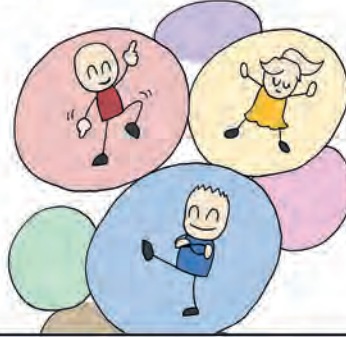
İletişimde Hak ve Sorumluluk

Hak ve özgürlüklerimiz anayasa tarafından güvence altına alınmıştır.

Hak:
Herhangi bir işi yapma yetkisine denir.

Özgürlük:
Başkalarının haklarına zarar vermeden istediğini yapabilme durumudur.

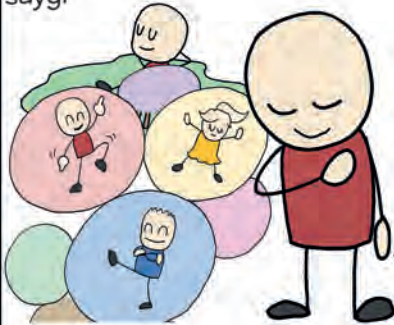

Düşünce Özgürlüğü:
Demokrasinin temel ilkesidir. İnsanın serbest şekilde bilgiye ve düşünceye ulaşabilmesi, kimseye zarar vermeden düşünce ve fikirlerini dile getirebilmesi ve bundan dolayı suçlanmaması.

Kitle İletişim Araçlarını Kullanırken Uymamız Gereken Bazı Kurallar

Kişi hak ve özgürlüklerine saygı

Özel hayatın gizliliğine saygı

Doğru bilgi verme

Basın Özgürlüğü:

İnsanların görüşlerini, kanaatlerini çeşitli kitle iletişim araçlarıyla bazı kurallara uymak koşulu ile kullanması durumudur.

Basın Özgürlüğünün Sınırlandırıldığı Durumlar

Genel ahlaka zarar verilmesi

Suça teşvik edici yayınlar

Devlet sınırlarının açıklanması

Ulusal tehdit oluşturulması

Akıllı İşaretler

Yayınların uygunluğunun anlaşılmasını sağlar.

Doğru Haber Alma – Sansür

Basın yayın özgürlüğü anayasa güvencesi altına alınmıştır.

Sansür:

Medya araçlarındaki unsurların önceden resmî makamlar tarafından incelenerek tamamen ya da kısmen kısıtlanmasıdır.

Özel Hayatın Gizliliği:

Kişiyi özel hayat olaylarının ve bilgilerin toplumun diğer bireyleri tarafından bilinmesinin ve görülmesinin istenmemesi durumudur.

Cevap ve Düzeltme Hakkı (Tekzip):

Bir medya organında yalan ya da yanlış bilginin yayımlanması sonrası ilgili kişilerin haklarının korunması için yanlış bilgilerin düzeltilmesidir.

Konut Dokunulmazlığı:

İnsanların isteği dışında konutuna girilmesi yasaktır. Özel hayatın gizliliğiyle alakalıdır.

Radio Televizyon Üst Kurulu (RTÜK):

Görüntülü veya sesli medya araçlarını belli ilkeler çerçevesinde denetleyen kuruldur.

RTÜK'ün Yetki ve Sorumlulukları

Yayın ilkelerine uymayan radyo ve televizyon kuruluşlarını uyarabilir veya bu kuruluşlara para cezası (( )) verebilir.

Yayın ilkelerine uymayan kuruluşlara yayın durdurma cezası verebilir.

Yayını durdurulan programın yerine belgesel gibi eğitici programlar koyabilir.

SOSYAL GRAFİK 7

2. ÜNİTE

KÜLTÜR VE MİRAS

Osmanlı Devleti
Kuruluş Dönemi

Osmanlı Devleti
Yükselme Dönemi

Osmanlı Ordusu

Osmanlı Ekonomisi

Divan Üyeleri

Osmanlı Devleti'nde
Denizlerde Gelişmeler

Coğrafi Keşifler, Rönesans, Reform, Aydınlanma Çağı,
Sanayi İnkılabı, Fransız İhtilali

Osmanlı Devleti'nde Islahat Hareketleri

çizgilerle eğlen, çizgilerle öğren!

Beylikler ve Kayı Boyu

1071 Malazgirt Savaşı sonrası Anadolu'nun kapıları Türklere açılmıştı.

Anadolu'nun kapılarının açılması ve fetihler yapılması ile birlikte Orta Asya'dan gelen Türkmenler Anadolu'ya yerleşmeye başladı.

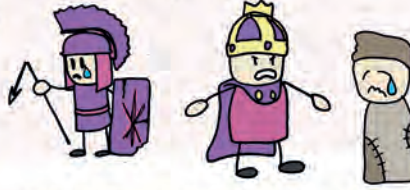
Osmanlı Devleti'ni kuracak olan Kayı boyu da bu şekilde Anadolu'ya göç etmişti.

Kayı boyu Ertuğrul Bey önderliğinde Bizans sınırındaki Söğüt ve Domaniç'e yerleşti.

Bizans eski gücünde değildi. Ayrıca Bizans'ta yaşayan halk yaşam şartlarından memnun değildi. Bizanslı yöneticiler (Tekfurlar) halktan çok yüksek oranda vergi alıyorlardı.

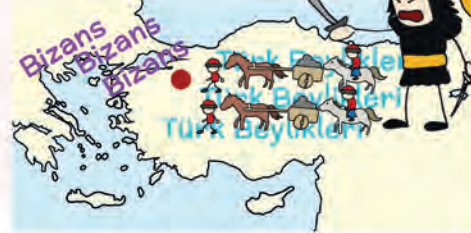
1243 Köseadağ Savaşı'nı kaybeden Türkiye Selçuklu Devleti, Moğolların hâkimiyetine girmişti.

Moğollara bağlı yaşamak istemeyen beylikler, Türkiye Selçuklu Devleti'ne karşı ayaklandı. Böylece Anadolu'da İkinci Beylikler Dönemi başladı.

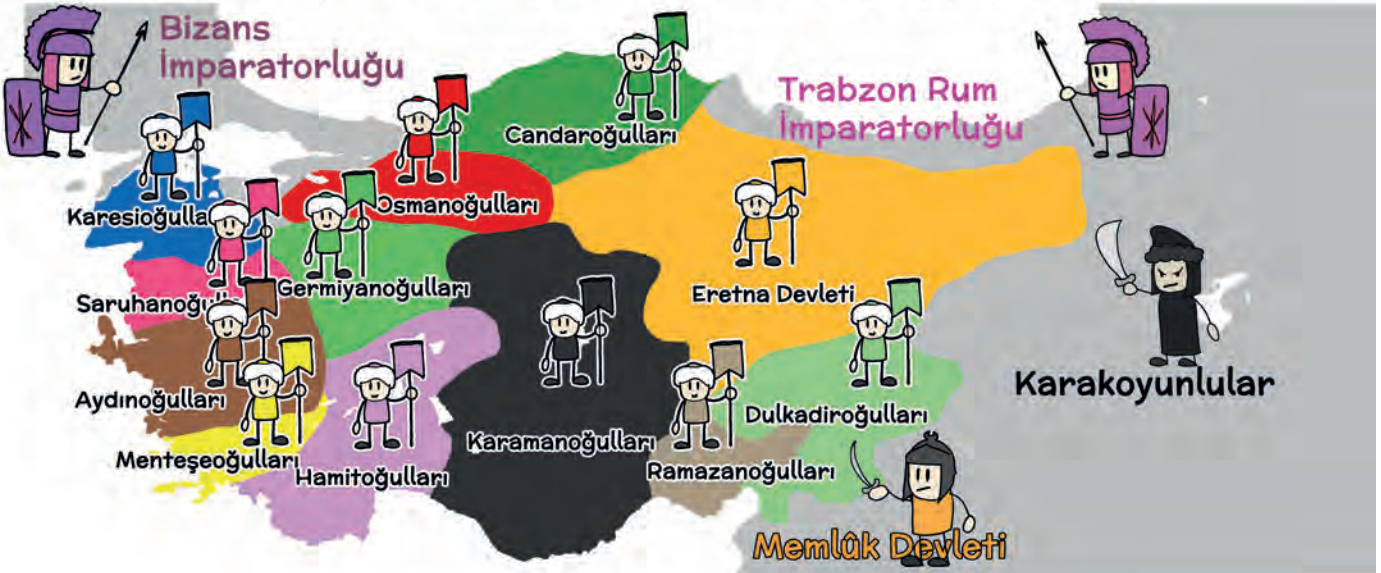
Moğolların etki alanından uzak kalmak isteyen Türkmenler, Kayı boyunun etkinlik alanına doğru hareketlendiler.

Bu durum cihat anlayışıyla Bizans topraklarına akınlar düzenleyen Kayı boyunun nüfusunun ve asker sayısının artmasını sağlıyordu.

Kayı boyunu beylik haline getiren Osman Bey Dönemi'nde Anadolu'nun siyasi yapısı şu şekildedeydi:

Beylikten Cihan Devletine

Osman Bey (1299–1324)

Osmanlı Devleti'nin kurucusu.

Uç beyliği olması gaza gücünü artırdı.

Ayrıca Moğol baskısından kaçan Türkmenlerin Osmanlı topraklarına gelmesi de Osmanlı'nın gücünü artırdı.

Şeyh Edebali'nin kızıyla evlendi. Böylece Ahilerin desteğini aldı.

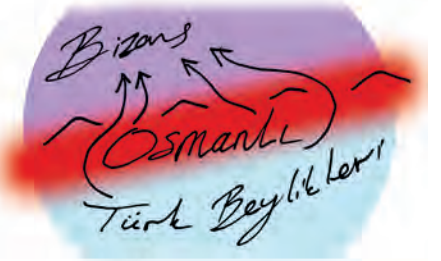
1302'de Bizans ile Osmanlı arasındaki ilk savaş olan Koyunhisar Savaşı'nı kazanarak İzmit'e kadar olan toprakları aldı.

İskân politikası izlendi. Bu politika doğrultusunda fetihlerin kalıcı olması için konargöçer Türkler fethedilen bölgelere yerleştirildi.

Coğrafi konumunun elverişli olması beyliğin sınırlarını genişletmesinde etkili olmuştur.

Osman Bey Dönemi'nde Anadolu, Balkanlar ve Avrupa'daki Genel Durum

Orhan Bey (1324–1362)

1326 yılında Bursa'yı fethedip başkent yaptı.

1329'da Bizans ile yaptığı Maltepe (Palekanon) Savaşı'nı kazanarak İznik ve İzmit'i fethetti.

Fethedilen yerlerde imar faaliyetlerinde bulunularak buralar bayındır hale getirildi.

Karesioğulları Beyliği'ni alarak Anadolu Türk siyasi birliğine yönelik ilk adımı attı. Osmanlı Devleti ilk kez donanma sahibi oldu.

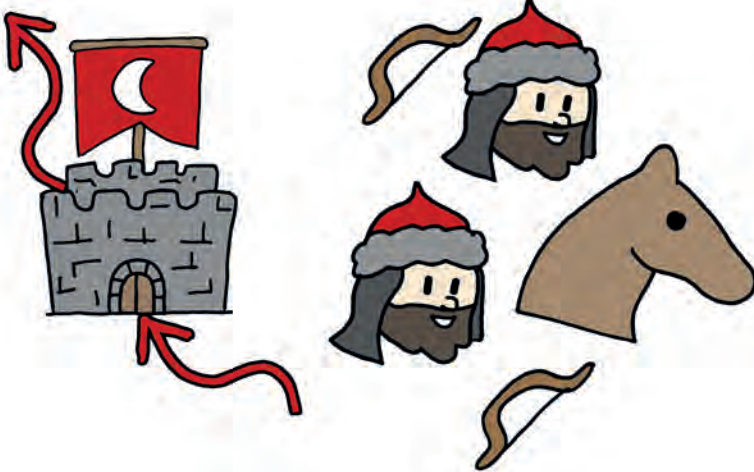
Bizans'taki taht kavgalarından yararlandı. Kantakuzen'i destekledi. Karşılığında Çimpe Kalesi'ni aldı (Rumeli'deki ilk toprak).

Çimpe Kalesi, Rumeli'deki fetihler için üs oldu.

Yaya ve müsellemlerle Osmanlı'nın ilk düzenli ordusunu kurdu.

Beylik, devlet görünümünü aldı. Devlet yönetimini kolaylaştırmak için Divan-ı Hümayun'u kurdu.

Beylikten Cihan Devletine

I. Murat (1362–1389)

Kapıkulu Ocağı'nı oluşturdu
(Hristiyan ailelerin çocukları
devşirilerek bu ocağa alınırdı).

Timar sistemi
oluşturuldu ve
sipahi ordusu
kuruldu.

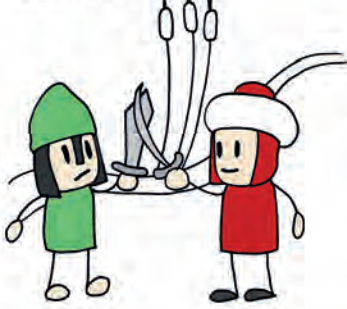
Oğlunu Germiyanogulları Beyi'nin kızı ile
evlendirdi. Çeyiz olarak Kütahya ve
çevresi Osmanlılara geçti.

Hamitoğullarından Akşehir ve çevresini satın aldı.

Bizans ve Bulgar ortak
ordusu 1363 yılında Sazlıdere
Savaşı'nda mağlup edildi.
Edirne fethedildi.

1364 Sırpsındığı Savaşı: Haçlılarla yapılan
ilk savaş. Osmanlı Devleti savaşı kazandı.

1371 yılında Çirmen
Savaşı kazanıldı.

1389 yılında Haçlılarla yapılan
I. Kosova Savaşı'nı kazandı.
Bulgaristan, Yunanistan ve
Sırbistan'ın bir kısmını ele
geçirdi.

Savaşın sonunda bir Sırp
tarafından hançerlenerek
şehit edildi.

Beylikten Cihan Devletine

Yıldırım Bayezid (1389-1402)

Rumeli'de fetihleri devam ettirmiştir.

Anadolu'da Osmanlı'ya karşı örgütlenmeyi sonlandırmak için beylikleri kendine bağladı.

Niğbolu Savaşı'nda (1396) Haçlıları yendi.

Bulgar Krallığı bu zafer sonrası Osmanlı'ya bağlandı.

İstanbul'u kuşattı.

Timur, Anadolu'ya gelince İstanbul kuşatması kaldırıldı.

1402 yılında Timur ile yapılan Ankara Savaşı'nı kaybetti.

Savaşın sonunda Yıldırım Bayezid, Timur'a esir düştü.

Beylikten Cihan Devletine

Fetret Devri (1402–1413)

1402 Ankara Savaşı'ndan sonra 11 yıl süren ve Yıldırım Bayezid'in oğulları arasında taht mücadelesinin yapıldığı bir Fetret Devri yaşanmıştır.

Bazı beylikler yeniden kuruldu ve Anadolu Türk siyasi birliği bozuldu.

Balkanlarda ilerleme durdu.

Osmanlı dağılma tehlikesi yaşasa da sağlam devlet örgütü sayesinde bu durumu atlattı.

I. Mehmet (1413–1421)

Çelebi Mehmet Fetret Devri'ne son vererek tahta geçti. Bu yüzden devletin ikinci kurucusu olarak adlandırılır.

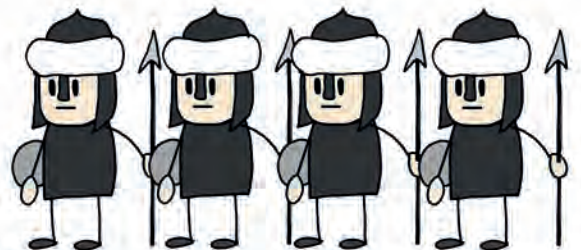
Anadolu Türk siyasi birliğini sağlamak için beyliklerle mücadele etti.

Balkanlardaki krallıklarla mücadele etti.

Osmanlı tarihinin ilk deniz savaşı Venediklilerle yapıldı ancak kaybedildi.

Karamanoğulları Beyliği, Osmanlı Devleti'ni en çok zorlayan beylik olarak varlığını sürdürmeye devam etti.

II. Murat (1421-1451)

Ankara Savaşı'nda Timur'a esir düşen amcası Çelebi Mustafa ile mücadele etti.

Kardeşi Mustafa ayaklandı. Onun çıkardığı isyanı da bastırdı.

İstanbul'u kuşattı ama alamadı.

Karamanoğullarına Göller Yöresi'ni bırakarak Yenişehir Sevgendnamesi'ni imzaladı. Böylece doğuda barışı sağlamış oldu.

Macaristan ve Eflak içlerine girdi.

Macarlarla 1444 yılında Edirne-Segedin Antlaşması'nı imzaladı.

Tahtı oğlu Mehmet'e bırakarak tahttan çekildi.

Ancak Macarlar, Haçlı ordusuyla saldırdı.

Mehmet genç olduğu için ordunun başına ve tahta geri döndü.

1444 Varna Savaşı'nda Haçlıları yendi.

1448'de II. Kosova Savaşı'nda Haçlıları yendi.

Rumeli'de Osmanlı varlığı kalıcı hale geldi.

Beylikten Cihan Devletine

Osmanlı Ordusu

Kapıkulu Askerleri

Osmanlı'da merkez ordusuna bağlı Kapıkulu askerleri merkezi yani başkenti ve padişahı korumakla görevliydi. Bu askerler hizmetleri karşılığında devletten her üç ayda bir ulufe denilen bir maaş alırlardı. Ayrıca padişah değişikliğinde cülus adı verilen bir bahşış alırlardı.

Eyalet Askerleri

Tımarlı Sipahi

Azaplar

Akıncılar

Yardımcı Kuvvetler

Yörükler

Yaya ve Müsellemeler

Sakalar

Derbent Muhafızları

Donanma

Reisler

Leventler

Donanmadaki gemi kaptanlarına reis denirdi. Donanma askerlerine ise levent adı verilirdi. Tüm donanmanın komutanına kaptanıderya denirdi.

Osmanlı Ekonomisi

Tarım

Toplumsal en kalabalık kısmını oluşturan köylülerin (Reaya) temel geçim kaynağı.

Tımar sistemi ile fethedilen bölgeler, başarılı komutan ve devlet yöneticilerine paylaştırılırdı. Bu toprakların işleme hakkını alan kişiler toprağı boş bırakmazdı. Bu topraklar devlete aitti.

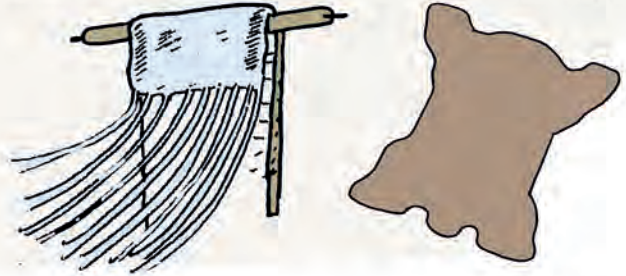

Hayvancılık

Hayvancılık faaliyetleri ile konargöçer yaşayan reaya (halk) ilgilenmiştir.

Osmanlı'da önemli bir geçim kaynağı olan hayvancılık dokuma, dericilik, gıda gibi sektörlerin gelişmesini sağladı.

Zanaat

Başlangıçta Ahi teşkilatının kontrolünde. Ahiler sayesinde ürün kalitesi, üreticinin ve tüketicinin hakları korunmaktaydı.

Daha sonra Lonca teşkilatına geçti.

Ticaret

Kervansaraylar, yollar, limanlar yapılmıştır.

Tüccarların malları sigortalanmıştır.

Bursa, Edirne, İzmir önemli ticaret merkezleridir.

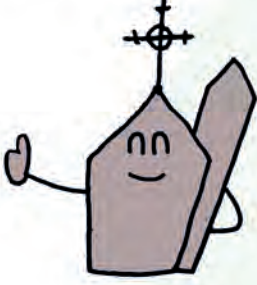

Beylikten Cihan Devletine

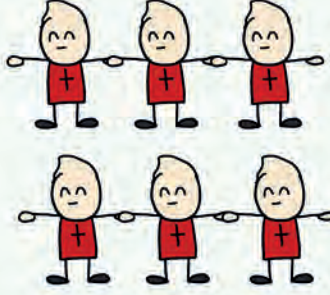
Osmanlı Toplumunu ve Hoşgörüsü

İstimalet Politikası

Gayrimüslimler (Müslüman olmayanlar) inançlarını serbestçe yaşayabilirlerdi.

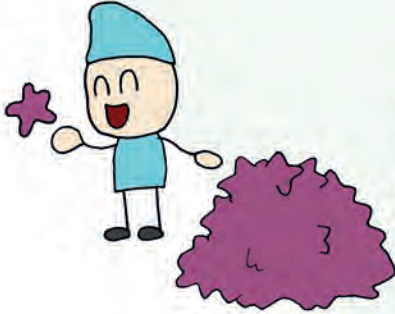
Can ve mal güvenliğine sahipti.

Gayrimenkul satın alabilirlerdi.

Ticaret yapabilirlerdi.

Hukuk karşısında Müslümanlarla eşitlerdi.

Bunlara Avrupa'nın çoğu yerinde rastlamak mümkün değildi.

İskân (Yerleştirme)

Fethedilen yerlerde kalıcı olmak için fethedilen yerlere konargöçer Türkmenler yerleştirilirdi. Böylece bölgenin Türk ve İslam kültürüyle tanışması sağlanırdı.

Bayındır

İnşa etme durumu.

ve çok daha fazlası!

Divan Üyeleri

Seyfiye - Yönetim ve askerlik

Sadrızam (Veziriazam)

Vezirlerin başıdır.
Padişahın vekili
ve yardımcısıdır.
Padişahın
mührünü taşır.

Vezir

Devlet
yönetiminde
padişaha
danışmanlık
yapan
kişiler.

İlmiye - Adalet-Eğitim-Din

Kazasker

Eğitim ve
adalet
alanında
yetkili.
Din adamı ve
eğitmcilerin
atamasını
yapar.

Şeyhülislam

Dinî konularda
en yetkili kişi.
Divanda
alınan
kararların
dine
uygunluğunu
denetler.

Kalemiye - Bürokrasi

Defterdar

Ekonomi
işlerinden
sorumlu.

Nişancı

Kalemiye
sınıfının başı.
Alınan
kararlara
padişahın
tuğrasını
çeker.

Reisülküttap

Dış
işlerden
sorumlu.

İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın

İstanbul'un Fethi (1453)

Nedenleri

Siyasi

Bizans'ın Haçlıları sürekli olarak Osmanlı Devleti üzerine kışkırtması

Bizans'ın Anadolu beyliklerini Osmanlı'ya karşı kışkırtması

Askerî:

Osmanlı'nın fetih hareketleri sırasında Bizans'ın saldırı tehdidi oluşturması

Ekonomik:

İstanbul'un İpek Yolu için önemli bir merkez olması

Karadeniz ve boğazlardaki ticaretin kontrolünün ele geçirilmek istenmesi

Dinî Gerekçeler:

Gaza ve fetih inancı

Hz. Muhammed'in hadisi

Kuşatma

Marmara Denizi'ne 400 adet gemiden oluşan donanma yerleştirildi.

Şahi adı verilen büyük ve güçlü toplar döküldü.

Haliç'e karadan gemiler indirildi.

Surlara yaklaşmak ve tırmanmak için tekerlekli kuleler yapıldı.

Türk Tarihi Açısından Sonuçları

Osmanlı toprak bütünlüğü sağlandı.

Marmara ve Karadeniz'den geçen ticaret yollarının kontrolü Osmanlı Devleti'nin eline geçti.

Osmanlı'nın İslam dünyasındaki saygınlığı arttı.

II. Mehmet, Fatih unvanını aldı.

Osmanlı Devleti bir imparatorluk oldu.

İstanbul başkent oldu.

Dünya Tarihi Açısından Sonuçları

Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu yıkıldı.

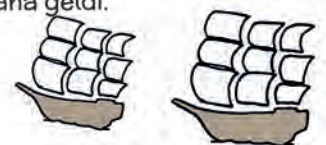
Orta Çağ sona erdi, Yeni Çağ başladı.

Surların yıkılması feodaliteyi zayıflatıp merkezî krallıkları güçlendirdi.

Avrupalıların yeni ticaret yolları araması sonucunda coğrafi keşifler meydana geldi.

2. Ünite

İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın

Fatih Sultan Mehmet (1451–1481)

Bizans'ın yeniden dirilme ümitleri tamamen son buldu.

Kırım'ın fethi ile Karadeniz'in hâkimiyeti tamamen Osmanlı Devleti'ne geçti.

II. Bayezid (1481–1512)

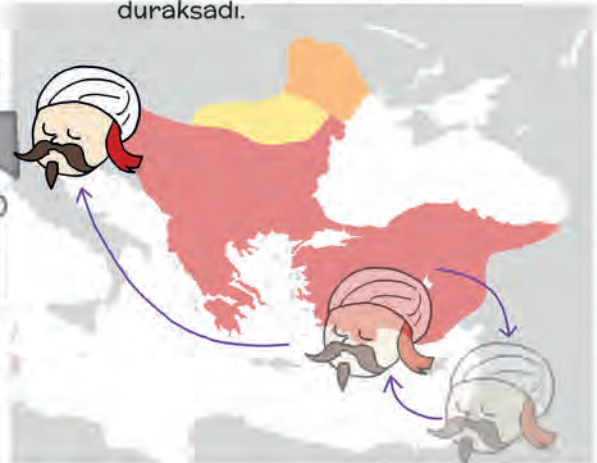
II. Bayezid, Fatih Sultan Mehmet öldükten sonra tahta geçti. Kardeşi Cem Sultan II. Bayezid'in hükümdarlığını kabul etmeyip isyan etti. Cem Sultan'ın isyanı ve Avrupa'ya sığınması fetih hareketlerinin durmasına sebep oldu.

Safevi Devleti hükümdarı Şah İsmail'in Anadolu'da Şah Kulu İsyanı'nı çıkarması üzerine ilişkiler bozuldu.

Kardeşi Cem Sultan ile mücadele etti. Cem Sultan, Memlük, Rodos ve papaya sığındı. İç sorun, dış sorun halini aldı. Bu nedenle Osmanlı'nın fetihleri duraksadı.

Karamanoğullarına kesin olarak son verildi.

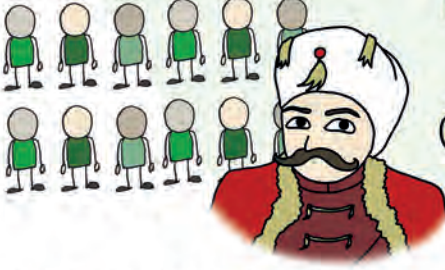

İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın

Yavuz Sultan Selim (1512–1520)

Amaç:
İslam dünyasının
lideri olmak ve tüm
Müslümanları
birleştirmek.

1514 Çaldıran Savaşı: Safevilere
karşı zafer kazanıldı.

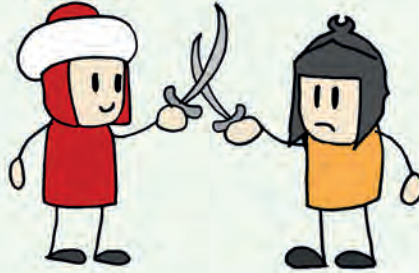
1515 Turnadağ Savaşı ile
Dulkadiroğulları Beyliği'ne son
verildi. Böylece Anadolu Türk
siyasi birliği tamamen gerçekleşti.

1516 Mercidabık Savaşı'nda
Memlükleri yendi.

1517 Ridaniye Savaşı ile
Memlükleri karşı zafer kazanıldı.

1517 yılında Kahire ele geçirilerek
Memlükleri tamamen son verilmiştir.

Böylece Doğu Akdeniz'in
kontrolü Osmanlı Devleti'ne geçti.

Baharat Yolu'nun
hâkimiyeti sağlandı.

Kızıldeniz üzerinden Hint
Okyanusu'na ulaşmanın önü açıldı.
İstanbul

Halifelik Osmanlı Devleti'ne geçti.
İlk Osmanlı halifesi Yavuz Sultan
Selim oldu.

Kutsal emanetler
İstanbul'a getirildi.

Osmanlı hazinesi doldu .

Kanuni Sultan Süleyman (1520–1566)

1522 yılında Rodos Adası fethedildi.

İstanbul Antlaşması (1533):
Avusturya, Osmanlı üstünlüğünü kabul etti. Avusturya arşidükü Osmanlı sadrazamına denk sayılacaktır.

1538 yılında Preveze Deniz Zaferi kazanıldı. Böylece Akdeniz'de üstünlük Osmanlı'ya geçti. Akdeniz, Türk denizi haline geldi.

Avrupa'daki Hristiyan iş birliğini bozmak ve Fransa ile ilişkileri güçlendirmek, coğrafi keşiflerle zarar gören Akdeniz ticaretini canlandırmak için Fransa'ya kapitülasyon verildi.

Kapitülasyon: Ülkeler arası ekonomik ayrıcalık tanıma durumu. Ticari ve hukuksal bağlayıcılığı vardır.

İrakeyn Seferi (1534):
Irak, Safevilerden alındı.

1555'te Safeviler ile Amasya Antlaşması yapıldı. Safeviler ile imzalanan ilk resmî antlaşmadır.

Kuzey Afrika'da Trablusgarp ve Cezayir hâkimiyet altına alındı.

İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın

Osmanlı Devleti'nde Denizlerde Gelişmeler

Orhan Bey:
Karesioğullarının alınması ile ilk Osmanlı donanmasına sahip olundu.

Yıldırım Bayezid:
Gelibolu'da ilk tersane kuruldu.

Çelebi Mehmet:
1416 yılında Venedik ile ilk deniz savaşı yapıldı ve kaybedildi.

Fatih Sultan Mehmet:
Ege'de çok sayıda ada fethedildi.

Fatih Sultan Mehmet:
Karadeniz Türk denizi oldu.

1538 Preveze Deniz Zaferi:
Barbaros komutasındaki Osmanlı donanması Haçlı donanmasını yendi.

Preveze Deniz Zaferi ile Akdeniz Türk denizi oldu.

1535-1553 Hint Deniz Seferleri:
Portekizlilere karşı Hint Denizi'nde yapılan bu seferlerde başarı elde edilemedi.

II. Selim Dönemi'nde Kıbrıs Adası (1571) fethedildi.

1571 İnebahtı Deniz Savaşı: Haçlılara karşı yapılan bu savaşın kaybedilmesi ile Akdeniz Türk denizi olmaktan çıktı. Osmanlı donanması ilk kez yakıldı.

1669 yılında 24 yıllık kuşatma sonunda Girit Adası fethedildi.

1770 Çeşme Baskını:
Rus donanması Akdeniz'den dolaşarak Osmanlı donanmasını yakıtı.

1827 Navarin Baskını:
Fransız ve Rus donanması Navarin'deki Osmanlı donanmasını yakıtı.

1853 Sinop Baskını:
Rusya, Sinop'taki Osmanlı donanmasını yakıtı.

Gemilerle birlikte tecrübeli kaptan ve levantler de kaybedildi. Yerlerine yenileri yetiştirilemedi.

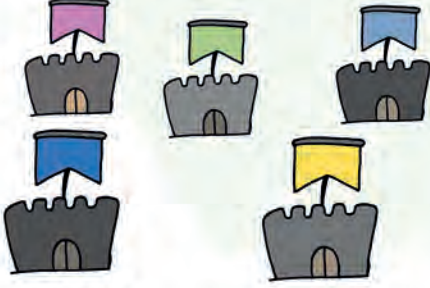

Tüm bu donanma kayıpları Osmanlı'ya büyük zararlar vermiştir. Deniz aşırı topraklarını koruyabilmek için donanma gücü kalmamıştır.

Avrupa'nın Durumu

Orta Çağ'da Avrupa küçük prensliklerden ve krallıklardan oluşmaktaydı. Yani feodal yapı vardı.

Barutun kullanımı ile feodalite yıkıldı, merkezî krallıklar güçlendi.

İpek ve Baharat yollarının kontrolü Osmanlı'ya geçince Avrupalılar yeni yollar aradılar.

Coğrafi Keşifler:
Yeni ticaret yolları bulundu.
Amerika, Avustralya ve Antarktika kıtaları keşfedildi.

Rönesans:
Bilim ve sanatta ilerleme sağlandı.

Reform:
Kilisenin gücü kırıldı.

Aydınlanma Çağı:
Akıl ve bilim rehber edinildi.

Sanayi Devrimi:
Buhar gücünün kullanımı ile seri üretime geçildi.

Sömürgecilik:
Ele geçirilen bölgelerdeki kaynaklara el konuldu ve Avrupa'da ham madde arttı.

Pazar Arayışı:
Avrupalılar ürettikleri malları satmak için uygun yerler aradılar. Zamanında Osmanlı'nın verdiği kapitülasyonlar Osmanlı topraklarını cazip hale getirdi.

Fransız İhtilali:
Demokrasi, eşitlik, özgürlük, cumhuriyet gibi kavramlar yaygınlaştı.

Ulus devletlerin kurulmaya başlaması Osmanlı gibi imparatorlukların parçalanmaya başlamasına neden oldu.

Avrupa'da Uyanış

Coğrafi Keşifler

İpek ve Baharat yollarının Osmanlı'nın elinde olması Avrupa'yı yeni yollar aramaya sevk etti.

Avrupalılar, Haçlı Seferleri sırasında Müslüman coğrafyacılarından güney denizleri hakkında bilgi edindiler.

Müslümanlardan pusulayı öğrendiler.

Karavel adı verilen büyük gemiler yaptılar.

Bartolomeu Dias-1487
Ümit Burnu'nu buldu.

Kristof Colomb-1492
Amerika'ya ilk ulaşan kişi. Burayı Hint adaları sandı.

Amerigo Vespucci-1507
Amerika'nın yeni bir kıta olduğunu resmen duyurdu.

Vasco da Gama-1498
Ümit Burnu'nu aşıp
Hindistan'a ulaştı.

Magellan
Dünya turunu başlattı.

Del Kano-1522
Dünya turunu tamamladı
(Magellan'ın yardımcısıydı).

Amerika, Avustralya
ve Antarktika kıtaları keşfedildi.

Birçok insan hayatını kaybetti.

Dünya'nın şekli hakkında
yanıldığı için kiliseye olan
güven azaldı.

Avrupalılar keşfettikleri yerlerde
sömürgecilik faaliyetlerini
başlattılar.

Hristiyanlık yeni kıtalara yayıldı.

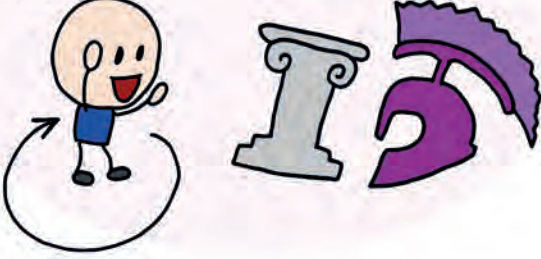
Zenginleşen Avrupa'nın
çeşitli alanlarda gelişmesi
için zemin hazırlandı.
Rönesans gibi.

Rönesans

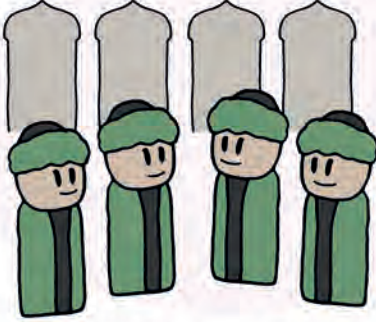
15. ve 16. yüzyıllarda Avrupa'da bilim, düşünce, sanat, mimari ve edebiyat alanındaki gelişmelere Rönesans denir. Yeniden doğuş anlamına gelmektedir. Avrupalılar bu dönemde Eski Yunan ve Roma dönemi eserlerini incelediler.

Avrupa karanlık bir dönemde iken Eski Yunan ve Roma eserlerini koruyan İslam medeniyeti olmuştur.

İslam medeniyeti tarafından Arapçaya tercüme edilen eski eserler yeniden Avrupa dillerine tercüme edildi.

Coğrafi keşiflerle zenginleşen burjuva sınıfı bilim insanlarını ve sanatçıları destekliyordu.

Hatta mahiyetinde bilim insanı ve sanatçı bulunan kişilerin toplumda saygınlığı artmaktaydı.

Avrupa'da bilim, sanat ve mimari gibi alanlardaki çok hızlı ilerlemenin yanında Osmanlı'nın gelişme hızı yavaş kalmıştı.

Önemli Rönesans Sanatçıları

Shakespeare

Montaigne

Erasmus

Copernicus

Michelangelo

Leonardo da Vinci

Avrupa'da Uyanış

Reform

476 yılında Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra 16. yüzyıla kadar Avrupa'nın en büyük gücü Katolik Kilisesi olmuştu.

Siyasi birliği olmayan Batı ve Orta Avrupa devletlerini birleştiren güç Katolik Kilisesi idi.

Doğu Avrupa, Rusya, Bizans gibi devletler ise papaya bağlı olmayan Ortodoks mezhebine mensuptu.

Papa, kişinin kral olabileceğine onay verirdi.

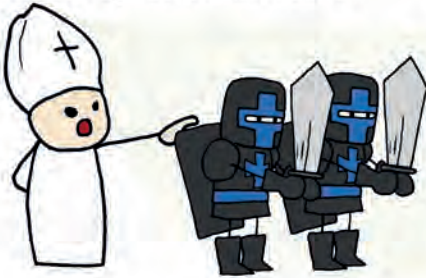
Katolik rahipler para karşılığı kişilerin günahlarını bağışlardı (Endüljans).

Papa rahatsız olduğu kişileri dinden çıkarırdı (Aforoz).

Papa, Haçlı seferi ilan ederdi.

Katolik Kilisesi'ndeki bu yozlaşmaya tepki duyanlar da vardı.

Reform: 16. yüzyılda Avrupa'da Katolik Kilisesi'nde meydana gelen dini düzenleme ve yeniliklerdir.

Reform hareketi Almanya'da başladı. Bu harekete Martin Luther önderlik etti.

Papanın desteklediği Roma-Germen imparatoru ile Alman prenslikleri arasında uzun yıllar süren bir savaş başladı.

Almanya'da başlayan bu hareket, Fransa, İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerine sıçradı.

Protestanlık, Kalvenizm, Anglikanizm gibi yeni mezhepler ortaya çıktı.

Batı ve Orta Avrupa'nın mezhep birliği bozuldu.

Reform hareketleri Osmanlı Devleti'ndeki Hristiyanları etkilemedi. Çünkü Osmanlı Devleti kendi topraklarında yaşayan Hristiyan halka hoşgörüyle davranmıştı.

Avrupa'daki mezhep bölünmesinden faydalanmak isteyen Osmanlı Devleti, Fransa ile ilişkilerini daha iyi hale getirmek ve Avrupalıların birleşmesini önlemek için Fransa'ya kapitülasyon verdi.

2. Ünite

Avrupa'da Uyanış

Aydınlanma Çağı

Avrupa, coğrafi keşiflerle zenginleşti.

Rönesans ile Antik Çağ'ın eserleri Avrupa'da yeniden okundu. Bilim ve sanat alanında gelişmeler başladı.

Reform ile sınırlamalar kalktı.

Neticede 17-18. yüzyıllarda Avrupa, Aydınlanma Çağı'na giriş yaptı.

Bilgiye deney ve gözlemlerle ulaşma çabası başladı.

İnsan aklı rehber alındı. Avrupa'da akla dayanan düşünce sisteminin etkili olduğu döneme Aydınlanma Çağı adı verildi.

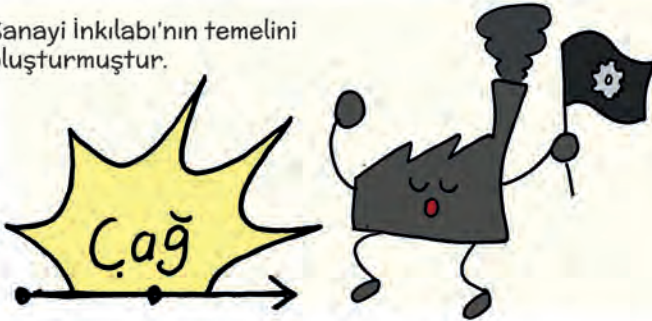
Tıp, kimya gibi birçok bilim dalında ve teknolojide gelişmeler yaşandı.

Düşünce hayatında da ilerleme kaydedildi. Özgürlük, eşitlik, laiklik, insan hakları, demokrasi gibi düşünceler gelişip yayıldı.

Sanayi İnkılabı'nın temelini oluşturmuştur.

Fransız İhtilali'nin temelini oluşturmuştur.

Aydınlanma Çağı Düşünürleri

Galileo

Locke

Bacon

Descartes

Newton

Voltaire

Diderot

Rousseau

Avrupa'da Uyanış

Sanayi İnkılabı ve Sömürgecilik

18. yüzyılın sonlarında İngiltere'de hayvan ve insan gücü yerine buhar gücüyle çalışan makinelerin kullanılmasıyla başlayan süreç "Sanayi İnkılabı" denir.

Aydınlanma Çağı ile bilim ve teknolojiye yaşanan ilerlemeler Sanayi İnkılabı'nın temelidir.

İngiltere'de James Watt, kol gücü yerine buharla çalışan makineyi geliştirdi.

Öncelikle tekstilde başlayan fabrikalaşma kısa sürede pek çok alana yayıldı.

Sanayi İnkılabı, enerji ve ham madde ihtiyacını doğurdu.

Kömür yatakları gibi madenlerin yer aldığı bölgeler Avrupa devletleri arasında mücadeleye neden olacaktı.

Sanayileşme, işçi ihtiyacını doğurmuştu. Bu nedenle sanayinin geliştiği yerler hızla göç aldı. Böylece şehirlerde nüfus arttı ve büyük şehirler ortaya çıktı.

Sanayileşmenin ilk zamanlarında işçiler ağır şartlarda çalıştırılmaktaydı.

Seri üretimin artması ile Avrupalılar sömürgecilik faaliyetlerini yoğunlaştırdılar.

Sanayileşen ülkeler arasında sömürgecilik yarışı ortaya çıktı.

Bu durum ileride daha büyük savaşlara neden olacaktı (I. Dünya Savaşı gibi).

Orta Çağ boyunca en büyük ekonomik güç olan Osmanlı Devleti, Avrupalılarla ticaret anlaşmaları yapmıştı (Kapitülasyon).

Ancak bu kapitülasyonlar Yeni Çağ'a girildiğinde Osmanlı Devleti'ni çok olumsuz etkileyecekti.

Avrupa'nın sömürgelerle ve fabrika üretimi ile ucuza mal ettiği ürünlerin Osmanlı pazarına girmesi, yerli üreticiyi iflasa sürükledi. Osmanlı ekonomisi hızla çökmeye başladı.

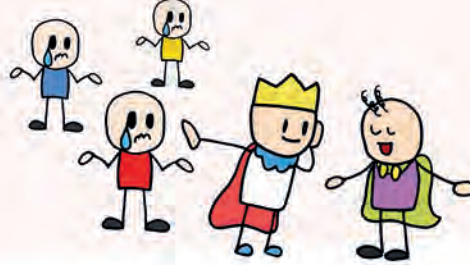

Fransız İhtilali (1789)

18. yüzyıla kadar Fransa, monarşi ile yönetilmekteydi.

Kral, bir grup soylu ve din adamının fikrini almakta, halkı ise önemsememekteydi.

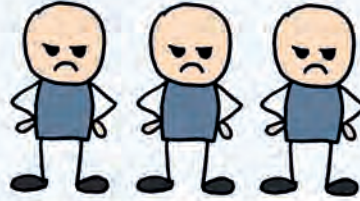
Son dönemlerde Fransa çok sayıda savaşa girmiş ve ekonomisi bozulmuştu.

Bu savaşlar ve İngilizlere karşı mücadele veren Amerika'daki kolonilere sağlanan destek Fransa'yı ekonomik olarak zorladı.

Ekonomik olarak zor durumda olan Fransa'da kralın yeni vergiler koyması halkın büyük tepkisini çekti.

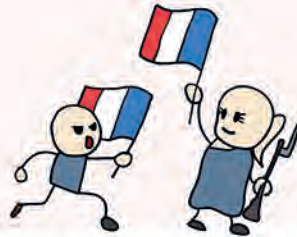
Amerika'daki demokratik gelişmeler, İngiltere'nin 1215'ten itibaren ilerlettiği meşruti monarşiye dayalı demokrasisi Fransız halkının dikkatini çekmekteydi.

En önemlisi Aydınlanma Çağı düşünürlerinin eşitlik, özgürlük demokrasi gibi kavramlardan bahsetmeleri halkı harekete geçirdi.

Fransa'da, kralın 1789'da toplanan meclisi dağıtması ile halk ayaklandı. Bu ayaklanma sonunda kralın varlığına son verildi.

Ayaklanma sonunda halkın temsilcileri yaptıkları anayasada "Her insan doğuştan hürdür ve diğerleriyle eşittir, vazgeçilmez haklara sahiptir..." ifadesine yer verdiler.

Demokrasi, insan hakları, özgürlük, eşitlik gibi kavramların Avrupa'dan başlayarak tüm dünyaya yayılmaya başlamasına neden oldu. Bu gelişme Yeni Çağ'ın kapanışı ve Yakın Çağ'ın başlangıcı olarak kabul edilir.

Osmanlı'da ise yaşanan ekonomik sorunlar nedeniyle halk mutsuzdu. Fransız ihtilali'nin etkisiyle Osmanlı'da asırlarca problemsiz yaşamış olan azınlıklar (Rum, Sırp...) milliyetçilik akımının etkisiyle ayaklanmaya başladılar.

Osmanlı, toprak bütünlüğünü koruyabilmek için Tanzimat (1839) ve Islahat (1856) fermanlarını yayınladı, 1876'da meşrutiyeti ilan etti. Bu gelişmelerle halka çeşitli haklar verildi. Ancak bu gelişmeler devletin parçalanmasını önleyememiştir.

